

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

Sluttrappor^t

«Sommerferie for lavinntektsfamilier»

Forord

OASEN er integreringsprogrammet til Norsk Folkehjelp Oslo og har diverse aktiviteter og samarbeidspartnere over hele Oslo. Hovedmålsettingen med OASEN har siden oppstarten i 2001 vært å styrke flykntingers og innvandreres deltakelse og mestring i samfunnet og familien.

For å oppnå har det vært viktig å etablere lokale møtesteder for innvandrere, spesielt kvinner, i nærmiljøet. Der har de fått anledning til å komme ut av sin isolerte tilværelse i hjemmet og bygge nettverk på tvers av nasjonal bakgrunn, religion, språk og etnisitet.

Gjennom sosialt samvær og motivasjonsopplegg på disse møtestedene har vi erfart at kvinnene har fått mer selvtillit og mer kunnskap om det store samfunnet.

OASEN har gode resultater å vise til når det gjelder å nå ut til innvandrerkvinner som ellers har lite kontakt med nordmenn og storsamfunnet. Vi har også lang erfaring med å arrangere foredrag og seminarer (motivasjon, familieplanlegging) tilrettelagt for denne målgruppen.

1.0 Bakgrunn for prosjektet / Målsetting

1.1 Bakgrunn

Oslo hadde 166.400 innvandrere og 52.400 norskfødte med innvandrerforeldre ved inngangen til 2017. Til sammen utgjør disse 33 prosent av hovedstadens folketall, ifølge SSB.¹ Om personer med ikke-vestlig innvandrerbakgrunn vet vi at de har lavere utdanningsnivå, lavere inntekt og dårligere helse enn gjennomsnittet.² Den fysiske formen er også dårligere enn hos befolkningen for øvrig.³ Av økonomiske, sosiale og kulturelle årsaker har en stor andel innvandrerfamilier, særlig mødre, ikke sommerferie på linje med det en stor del av familier i Norge har.

Innvandrere er overrepresentert når det gjelder en lang rekke livsstilssykdommer og psykiske plager.⁴ Særlig markante er forskjellene mellom førstegenerasjonen og den etnisk norske befolkningen. Det er også vanligere for ikke-vestlige familier å være mange i samme husstand. Trangbodhet er et problem.⁵ Ett høyere andel har mange barn. Dessuten er mange enslige forsørgere.

¹ <https://www.ssb.no/befolkning/statistikker/innvbef/aar/2017-03-02>

² http://www.ssb.no/inntekt-og-forbruk/artikler-og-publikasjoner/_attachment/138814?_ts=14134c8fc28

³ <http://brage.bibsys.no/xmlui/handle/11250/171764>

⁴ <http://www.fhi.no/dokumenter/e56bc46ed7.pdf>

⁵ <http://www.ssb.no/a/publikasjoner/pdf/sa103/kap8.pdf> og <http://www.ssb.no/befolkning/artikler-og-publikasjoner/flere-barn-men-faerre-per-kvinne>

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

1.2 Hovedmål

Den overordnede målsetningen til prosjektet er å organisere 9 tre dagers ferie til sammen. Tre dagers ferie skal gå over sommerferie, høstferie i 2018 (alternativt noen helger i løpet av året), minst to av familier med lavinntekt skal ha norsk etnisk bakgrunn. I tillegg skal familiene komme fra forskjellige land slik at det blir lettere å bruke norsk som felles språk under alle tre dagers ferie.

1.3 Målgruppen

Målgruppen er utsatte mødre og barn både minoritet og majoritetsbefolkning med mange barn og generelt få ressurser, økonomisk og psykososialt.

2.0 Prosjektgjennomføring og metode

2.1 Prosjektgjennomføring

Vi gjennomførte 9 gratis ferieturer i sommeren - høstferie 2018 og vinterferie 2019. 22 deltakere per tur (mor og barn-ungdom). Vi rekrutterte grupper på 5-7 familier per tur (en familie bestod av en mor og sine barn -ungdom) avhengig av antallet barn – ungdom som skulle delta. Det deltok totalt 198 personer. Hver tur hadde en varighet på tre dager. Per tur hadde vi fem ansvarlige (tre ungdomsmedarbeidere, én turlleder/voksenleder og en koordinator).

Alle ferieturer ble gjennomført på Furukollen Feriehjem, på Nesodden i Oslofjorden. Det ble på forhånd gjennomført motivasjonsseminar, fellesmøte, førstehjelpskurs og livredning i vann kurs for ungdomsmedarbeidere og turledere. Vi startet med planlegging, og deretter brukte vi mye tid på å markedsføre og rekruttere til turene blant mødre vi har kontakt med, samarbeidspartnere og selve målgruppen.

Tett koordinering med samarbeidspartnere

Vi har prioritert å delta på arenaer der mødre og barn-unge deltar, og vi har skaffet oss møter med samarbeidspartnere som arbeider tett med mødre og deres barn -unge.

Vi fikk kontakt med våre samarbeidspartnere: Oslo voksenopplæring, NAV Jobbsjansen Lærings- og mestringssenteret – barn og unge OUS, Ullevål, Lindeberg ungdomsskole, Skullerud ungdomsskole, Oslo voksenopplæring Rosenhoff, Groruddalsatsingen, NAV Nordstrand, NAV Søndre Nordstrand, NAV Oslo vest (fire bydeler), Integreringsklubben for kvinner og barn og unge Lambertseter, Senter for flyktninger og innvandrere i Gamle Oslo – SEFI, Mangfolds huset Mortensrud, Bøler frivilligsentral, Frisklivssentralen Nordstrand og Gamle Oslo, Urtehagen videregående skole og Oasens Informasjonssenter for arbeidsinnvandrere.

Vi informerte dem detaljert om prosjektet, hvor mange deltakere vi planla per tur, betingelser osv. og tilby dem mulighet for å samle deltakere som ønsket å delta til sommerferie, høstferie og vinterferie. Samarbeidspartnere var veldig interessert og i løpet av perioden april-mai måned

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

fikk vi respons om gruppene. Deretter fikk vi lister om deltakere og vi begynte og ta direkte kontakt med dem. Samtidig holdt vi kontakt med samarbeidspartnere om familier som kunne ikke delta likevel, og om nye familier som kunne ta deres plass.

Samarbeidspartnere og kontaktene sprer informasjon om våre tiltak og tilbud og hjelper til å finne fram til personer som kan ha særlige behov (dette gjelder i alle sammenhenger, f eks når vi tilbyr gratis språktrening, sosialt arrangement, møter om/med barnevernet, Oslo politiet, førstehjelpskurs osv.) I nærmiljøene er vi selv tilstede. Vi deltar på lokale arenaer og kjenner også mange enkeltpersoner som sprer informasjonen om OASEN ad uformelle veier («jungeltelegrafene»). Gjennom vårt nettverk blant kvinner og kvinneorganisasjoner har vi også mulighet til å nå ut til unge, nærmere bestemt barna til de kvinnene som allerede er i vårt nettverk.

Praktisk organisering

Alle deltakere har møtt opp kl. 14:00 fredag og alle har reist i samlet flokk til Furukollen feriehjem.

Prosjektet har stått for innkjøp av mat. Deltakerne lagde selv maten og organiserte ellers alt det praktiske i huset; rydding, oppvask, husvask, soveplasser osv. i samarbeid med voksenledere.

2.2 Metode

Aktiviteter på ferie:

Aktiviteter for barna og ungdom

- Bading og svømmetrening for de som var dyktige og for dem som ikke var svømmedyktige
- Badminton
- Tur med voksne og barn
- Fotballkamp
- Talentshow – alle barna forberedte seg til dette
- Gym – løping, bevegelsestrening osv.
- Fisking/krabbefiske
- Barneleker – gjemsel og uteleker
- Dansing
- Det ble også tid til avslapning med tegning, brettspill, tv-titting og dataspill

3.0 Resultater og resultatvurdering

3.1. Oversikt over resultater og målsettinger for de ulike aktivitetene

For barn -ungdom ble turen til Furukollen, som ligger i landlige omgivelser ved Svestad Brygge på Nesodden, på mange måter en ny opplevelse. Flere av barna fortalte at det var første gang de badet i sjøen sammen med mødre. Barna hadde også opplevelser som de kunne fortelle om når de kom tilbake på skole og barnehagen De gjorde seg mange nye erfaringer om hvordan de kan

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

benytte naturen. Barna fortalte også at leken på turene var mindre konfliktskyt enn det de er vant til fra nabolaget hjemmefra. Et annet godt eksempel var at barn og ungdom elsket å gå på stranda, samtidig la vi merket at mødre ikke har en vane å ta med barna på stranda, en del mødre fortalte at de ikke kunne svømme og var redd for drukning, mens andre mente at bading ikke er en vane for mange.

Mange av mødre som deltok i gratis sommerferie var på tiltak i NAV eller er grunnskole/videregående elever. Mødrene gav uttrykk for at de ikke hadde anledning til å reise på ferie fordi de ikke hadde god råd, var enslige eller hadde mange barn. Dessuten gav de uttrykk for at de ikke visste om at det fantes gratis ferieturer tilbud i samfunnet. En del mødre med små barn og ungdom slet med å få med ungdommene sine bli med på sommerferieturer. Men i det ungdom kom til Furukollen feriehem og ble kjent med andre ungdommer spesielt ungdomsmedarbeider, fikk de motivasjon til å fullføre hele ferieoppholdet og ikke minst aktiviteter uten å gjøre motstand mot mødre. Mange mødre gav uttrykk for at de ikke kunne hjelpe barn og ungdom med lekser og at dette var en stor utfordring for mange familier med innvandrerbakgrunn, mødre fikk informasjon om vår gratis leksehjelp tiltak for barn-ungdom rundt om i Oslo.

Et resultat som fulgte av samtlige aktiviteter, var at kvinnene fikk god anledning til å praktisere norsk muntlig. Kvinnene bestemte å organisere seg lokalt for å bedre oppvekst - vilkår for sine barn og ungdom, men ikke bare inn i familien men i samfunnet generelt.

Deltakerne har blitt tilbudt å delta på andre allerede eksisterende aktiviteter som Norsk Folkehjelp Oslo, OASEN arrangerer, som gratis leksehjelp for barn, gratis norsk muntlig språktrening for voksne, gratis svømmekurs for ungdom som ikke kan svømme, førstehjelpskurs for mødre, arbeidsmarkedsorientering, kvinnenettverk gruppe i lokalt boområde Disse aktivitetene er ment for å bedre barn og ungdom oppvekstvilkår. Et eksempel på dette var gratis leksehjelp for barn i lokale boområder, der studenter blant annet fra universitetet bidrar som frivillige leksehjelpere, barn får hjelp til lekser og eksempelvis kan leksehjelp tiltak bidra til at barna kan få oppleve glede og mestring i arbeid med lekser. Et annet resultat av disse sommerferie oppholdene var gratis norsk muntlig språktrening for mødre der de trener muntlig norsk med en språktrener, og slik kan mødre bedre følge opp sine barn og ungdom på skolen, delta på foreldremøte, bli bedre informert i hva som rører seg i lokalområdet(samfunnet) både det positive og negative, kunne uttrykke seg bedre på norsk for legen, læreren osv. når det gjelder sine barn og ungdoms helse, skolearbeid, ferietilbudene osv.

Kvinnene og barn - ungdom fikk seg nye nettverk under ferieoppholdene og dette er veldig viktig for målgruppa, en ungdomsgjest fortalte at hun hadde ingen venner og var begeistret over at ungdomsmedarbeidere våre var så vennlige og sosiale.

Ferieturene var en kort ferie men med gode opplevelse og mulighet til å skape fine minner sammen og ikke minst motivasjon for mødre til å forsette å utvikle seg, og være en solid omsorgsperson for sine barn og ungdom.

Mødrene fikk konkret informasjon om gratis aktiviteter rundt i Oslo og om BUA Oslo Kommune der man kan låne gratis fritidsutstyr for barn-ungdom, mange var ikke klar over at det fantes slike tilbud i Oslo. Mange barn og unge er ikke med fritidsaktiviteter. For noen blir det for dyrt,

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

andre mangler informasjon om hvilke tilbud som finnes og også motivasjon av sine foreldre eller eget nettverk. kvinnene fikk god anledning til å praktisere norsk og lære om ferie aktiviteter for å bedre oppvekst og levekårene til barn og ungdom.

I en del bydeler er ungdom (13-16 årsalderen) i ferd med å danne gjenger i stedet for å være sammen med familien eller drive andre fritidsaktiviteter. Vi hjelper til å motvirke dette. Mødrene forteller om hvordan ungdommene har det i hverdagen, og vi gir råd og foreslår tiltak og aktiviteter som mødrene kan gjennomføre i sine nærmiljøer. Vi diskuterer også viktigheten av å være aktiv som barn og ungdom. Blant annet at det er viktig at barn meldes på organiserte aktiviteter og eventuelle økonomiske utfordringer i forhold til dette. Kvinnene bør kontakte eksempelvis utekontakt, barnevern og/eller familiesenter i sin bydel for råd og eventuelle andre løsninger eller tiltak for sine barn og ungdommer.

En del ungdommene som var gjester hos oss, har gitt interesse om å jobbe hos oss som ungdomsmedarbeider eller være frivillig, fra tidligere har vi gjennom våre gratis ferieopphold rekruttert ungdommer for å jobbe hos oss. Både mødrene og barna spurte ved flere anledninger om dette vil bli organisert igjen neste år og at de gjerne vil komme igjen.

Under hvert opphold snakket medarbeiderne med barna, og de planla i fellesskap dagens aktiviteter. Vi hadde et utvalg planlagte aktiviteter som barna kunne velge mellom. Vi la vekt på at barna skulle få komme til orde og presentere med sine argumenter og vurderinger for hver av aktiviteten.

De øvde seg med andre ord på å legge fram sin sak på en overbevisende måte. Dette fikk de hjelp til av turlederne. De måtte også øve seg på å bli enige seg imellom. Samarbeid er, slik vi ser det, en viktig side ved barna og ungdoms medbestemmelse. Det handler ikke om å trumfe gjennom viljen sin, men å lære seg å ta hensyn til andre samtidig som man ikke er redd for å fremme sitt syn og sine argumenter.

Med gratis ferie har vi nådd følgende effektmål:

- Deltakere har lært/blitt bedre kjent om fysisk aktivitet og uteaktiviteter som er lette å gjennomføre på egen hånd når de kommer hjem
- Deltakere har lært/blitt bedre kjent om mestringsstrategier for livet og til å dempe stress og bekymringer gjennom bruk av naturen
- Deltakere har fått informasjon om det norske samfunnet og naturen
- Opplegg har fungert som møteplass for kulturutveksling, erfaringsutveksling og nettverksbygging mellom norske og deltakere med innvandrerbakgrunn.
- Opplegg har gitt foreldrene et avbrekk fra livets daglige rutiner gjennom bruk og kjennskap av naturen, skogen, fjordturer mm i Norge.
- Opplegg har bidratt til å informere om og fremme miljøvennlige uteaktiviteter i naturen og bidra til å fremme folks miljøvennlige vaner

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

Hva har vært de største utfordringene i prosjektet?

Rekruttering: Det er stort behov for turene, noe både kvinnene selv og samarbeidspartnerne våre erkjenner, men samtidig er det ofte vanskelig å overbevise enkelte mødre om at de skal forlate hjemmet med barna. En annen utfordring handlet om å samarbeide med Jobbsjansen, Introduksjonsprogrammet osv. og få deltakerne der til å forplikte seg til å komme. Enkelte trakk seg på kort varsel pga. sykdom i familien og flere andre forhold. Det var derfor nødvendig med ekstra rekruttering når det nærmet seg datoene for avreise. Mødre med etnisk norsk bakgrunn har ikke meldt seg til våre gratis ferier tilbud, vi må derfor markedsføre oss enda bedre for denne målgruppa.

Kulturelle utfordringer: Noen av kvinnene og barn/ungdom fra muslimsk bakgrunn har ikke til vane å spise halal mat. Dette blir påtalt av andre og det oppsto et press. Dette kan løses ved at man i møtet i starten av turen når hyttereglene gjennomgås også nevnes at man bestemmer over seg selv og at mobbing eller og utstøtte andre, har vi nulltoleranse. Det kan også være en løsning å blande gruppene enda mer.

Anbefalinger (gode grep):

Det er viktig å samarbeide med utekontakter, barnevern, skoler, foreninger, NAV og foreldre i de forskjellige bydelene. Det anbefales på det sterkeste å samarbeide med og rekruttere mødre direkte også, f eks ved å være tilstede på arenaer der mødre barn - ungdom oppholder seg/deltar. Når en eller to i venneflokken blir med, blir de andre dratt med. Ett praktisk grep er også å sende sms når ferieturene nærmer seg. Det anbefales også å bruke lett, muntlig norsk når man snakker med mødre som har innvandrerbakgrunn som ikke kan mye norsk og ta seg god tid. Familier som har hatt/har lite ressurser prioriterer ikke ferier i Norge, likevel er viktig å fortelle viktigheten av å bli kjent med naturområder i Norge enn spesielt rundt Oslo eksempelvis Den norske turistforening. Det er også viktig å være oppsøkende når det gjelder øvrige samarbeidspartnere.

3.2 Sammendrag av resultater hos deltakere og observatører utenfra

Tilbakemeldinger fra foreldrene viser at de er fornøyd med at det har vært et gratis lavterskeltilbud ferie. En mor uttrykker seg slik: «Jeg ville bare si tusen takk!!! Det var en veldig fin ferie og takk for at vi fikk anledning til å være på Furukollen vi eier ikke hytte i Norge.

Deltakerne uttrykker at det er viktig for barn og hele familien å reise på ferie. De forteller at når barna kommer hjem etter for eksempel sommerferien/høstferie/vinterferie, har de noe å fortelle. De helt vanlige, koselige tingene som bading, grilling, ski og fiske er ofte de beste, sier dem. De voksne får slappet av, nye ideer ift. ferieturer og får en pause fra hverdagen.

Gratis ferie er også et fint sted å møtes for de voksne. Her blir foreldre fra forskjellige land kjent med hverandre i det blir et godt felleskap.

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

Vi har også lagt merke til samarbeidspartner har blitt mer bevisste på at dette er tiltak som burde løftes mer i samfunnet, spesielt for denne målgruppen. Samarbeidspartner er takknemlige for at de har fått muligheten til å samarbeide for å gi en vellykket ferie til mødre , barn og ungdom.

Samarbeidspartnere formidler at det ikke har vært mulig å gjennomføre gratis sommerferie for målgruppa pga. mangel på tid og ressurser.

3.3 Oppsummering av de konkrete resultatene av prosjektet

Vi har gjennomført 9 ferieturer, tre dager per tur. Til sammen har 198 deltakere benyttet tilbudet. Lavinntektsfamilier har benyttet seg av tilbudet. Mødre med etnisk norsk bakgrunn har ikke meldt seg til disse gratis ferietilbud.

Familier deltakelse var bra, de har tilegnet seg kunnskaper og ferdigheter i forhold til bruk av naturen og ferieturer i Norge.

Medarbeider, frivillige og samarbeidspartnere var engasjerte og jobbet etter prosjektets målsettinger.

3.4 Overføringsverdi og oppfølging

Alle som driver, eller vil drive med gratis sommerferie for familier som trenger vil kunne dra nytte av våre erfaringer. Vi nevner her nyttig samarbeid med Norsk Folkehjelp Oslos sanitetsavdeling, kvinneforeninger, NAV, barnvern etc.

Mange aktører har blitt mer bevisste på at ferieturer er nyttig både jobb- og helsemessig for både minoritets- og majoritetsfamilier. Gratis ferieturer, kan fungere som en konstruktiv utfordring til andre aktører som er opptatt av å forebygge utenforskap hos barn -unge og befolkningen generelt.

Å bidra til at minoritets- og majoritetsfamilier som ikke har råd til ferieturer/vaner er en meget viktig oppgave for hele det norske samfunnet. Ferieturer er viktig som et bidrag til en en god

integrerings- og inkluderingspolitikk og til å skape et inkluderende samfunn, gjennom å tilby ferieturer til ulike sosiale- og etniske grupper.

Vi har gjennom ferieturer fått bekreftet at det er et stort behov for disse ferieturer blant målgruppen.

Det er også et viktig poeng at våre ferieturer er gratis, lavterskel og oppsøkende. Mange prioriterer ikke ferieturer pga. Ikke har vaner for dette eller at prisen på ordinære ferieturer er svært høy.

3.4.1 Overføringsverdi

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

Gratis ferie er et godt eksempel som kan tas opp av andre offentlige og private institusjoner. Vi vet at mange familier trenger ferieturer, men det er mange som har ikke nok midler til å gjennomføre den eller er informert hvem som tilbyr slike ferieturer.

3.5.2 Oppfølging

Norsk Folkehjelp Oslo, Oasen har samlet verdifulle erfaringer gjennom dette prosjektet. OASENs tilbud om gratis ferieturer har vist seg å være et tiltak med stort potensiale for å styrke et inkluderende samfunn. Det har vært et utstrakt samarbeid med en rekke lokale og andre organisasjoner, og dette vil fortsette.

Ferieturer for familier som ikke har råd av ulike grunner er en forutsetning for å forebygge utenforskap i samfunnet, men også for å motivere og inspirere mødrene, barn og ungdom til å bruke naturområder i Norge.

På sikt endrer ikke bare prosjektet manglede ferieturer for de som ikke har råd av ulike grunner, men gir god helse og større trygghet for målgruppa hva gjelder planlegging av ferieturer og bruk av natur i Norge.

4.0 Oppsummering/Konklusjon/Videre planer

Prosjektet er ment spesielt for utsatte familier (med lavinntekt/utdanning). Familiene som har fått anledning til å delta i prosjektet, sliter med en del utfordringer som manglende integrering og kontakten med storsamfunnet, som vi ser på det som underliggende problemet.

Den manglende integreringen i storsamfunnet kan føre til lav arbeidsdeltakelse og lite nettverk, noe som på sikt kan føre til både psykiske og fysiske helseutfordringer hos målgruppen.

Et viktig suksesskriterium for prosjektet har derfor vært å bidra til indre motivasjon. Motivasjon er et nøkkelord for alle Norsk folkehjelp Oslo, OASENs aktiviteter. I den grad vi lykkes med å forklare deltakerne hva ferie betyr, at de får en rolig stund, at det er ungdommer som aktiviserer barna, men at barna også får bestemme, det er annerledes enn å være hjemme, at det er flere muligheter til refleksjon og gjensidig støtte osv, får vi også gode resultater.

Et annet viktig suksesskriterium på turene var at den praktiske organiseringen fungerte smertefritt. Vi delte kvinnene inn i arbeidsgrupper. Dette fungerte bra fordi arbeidet med matlaging, rydding osv ble mer effektivt, og dermed ble det mer fritid på kvinnene, noe de hadde stor glede av.

Når det gjaldt den praktiske organiseringen var det også viktig at barna måtte legge seg tidlig. Vi hadde regler for barna om at de skulle holde seg rolig eller ikke lage mye støy etter et bestemt klokkeslett. Det ga rom for å ha felles samtaler etter at barna hadde lagt seg. Dette var viktig for kvinnene fordi de fikk luftet sine problemer og fikk gode forslag til reelle løsninger. F eks om

Norsk Folkehjelp Oslo

OASEN, Kvinner Krysser Grenser

hvordan man bør gå for å lære seg norsk. Vi snakket også om barneoppdragelse, hvordan forstå barna bedre, lytte til barna, forstå dem, ta seg tid, gi dem råd osv. Dette hjelper til syvende og sist også barna fordi mødrene får mer overskudd og mer ro av å ha en stund for seg selv om kvelden.

Et suksesskriterium når det gjaldt ungdomsmedarbeider og turlederne var å forklare dem grundig om målgruppen og deres behov. Vi hadde et informasjonsmøte hvor vi informerte dem ut fra våre erfaringer om hvordan de skulle gå fram for å motivere målgruppa til å delta på aktiviteter. Ungdommene lyktes godt med dette, de forsto barnas behov, lærte dem å dele, planlegge aktiviteter osv., De viste seg viktig å forklare de ungdommene og turlederne om prinsipper for solidaritet og om betydningen av dette for deltakerne.

Susana Biamon
Prosjektleder

Oslo, september 2019